

ANDRUSHCHENKO T., KOVCHYNA I., PANCHENKO M., MELNYK V., KHVOROSTIANKO N. The use of modern IT in theoretical training of future international information professionals in higher education establishments.

The article is about the problems of preparing students of the educational program international information by means of information and computer technologies, which are extremely relevant in a difficult situation related to quarantine restrictions and distance learning in higher education institutions.

This article reveals the methods of using the information and computer technologies in the educational process for the effectiveness of students' knowledge acquisition and their transformation into competence. There is a well-founded statement of the undisputed desire to implement the European innovation and technological educational model, which ensures self-realization of the individual in the learning process.

The use of information and computer technology in teaching the theoretical foundations of professional information to students of pedagogical university provides an opportunity to combine a scientifically sound system of actions, operations and procedures that provide targeted and phased implementation of various types of pedagogical innovations that cause positive changes in the pedagogical process. modernize and transform it.

Innovative technologies of the system of preparation for future professional activity by means of information and computer technologies of specialists of higher education institutions are under the influence of many components, some of which need structural changes in it, others – semantic, technological and digital. The implementation of tasks for the training of practitioners by means of information and computer technology in the digital age of modern vocational training depends on the content of the training process and prospects for its development, which, in turn, largely depend on government policy in this area.

Keywords: ICT (information and computer technologies), theoretical training, humanitarian sciences, higher education establishments, international information, competence, innovative learning, traditional learning, political and international space, European oriented professional.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-151.2021.02>

УДК 378.014.5:316.32

Гевко І. В., Дудник Ю. П., Жижко Т. А., Слабко В. М.

ДЕТЕРМІНАНТИ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТНІХ СИСТЕМ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

У статті зазначено, що на сьогодні доволі інтенсивно розвиваються наука, техніка, збільшується кількість отримуваної інформації, а також знань, що зумовлює необхідність оновлення системи освіти загалом.

Вказано можливі шляхи і перспективи розвитку вищої освіти, що ґрунтуються на засадах гуманізації, гуманітаризації та демократизації навчання. За таких умов викладач повинен не просто надавати студентам певний теоретичний матеріал, а ще й навчати їх працювати самостійно.

Важливу роль в освітньому процесі відіграє взаємодія педагога та здобувача освіти, під час якої кожен навчається, отримує новий досвід, знаходить способи вирішення різноманітних завдань тощо.

Розглянуто принципи реформування системи вищої освіти, зокрема: неперервність,

багаторівневість, фундаментальність, інтегрованість, комп'ютеризація тощо.

Доведено, що нині значна увага під час навчання в університеті має приділятися формуванню освіченої особистості, яка прагне самовдосконалюватися та здатна вчитися впродовж усього життя.

Проаналізовано взаємозв'язок між підсистемами вищого навчального закладу, який надає можливість педагогам якісно реалізувати професійну підготовку майбутніх фахівців.

Окреслено риси сучасного університету, що зорієнтовані на необхідність формування творчої особистості в умовах швидких суспільних змін.

Заклад вищої освіти є осередком не лише навчання, а ще й збереження традицій, формування світоглядних позицій, культури, тому він повинен базуватися на ключових професійних і моральних принципах, які усталені в державі, а також враховувати інтереси всіх учасників освітнього процесу.

Схарактеризовано функції університету, які відрізняються різноаспектністю, оскільки процес навчання триває значний період часу і містить велику кількість завдань, які потребують професійного вирішення.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, університет, освітній процес, реформування освітніх систем, оновлення системи освіти.

Процеси глобалізації, євроінтеграції та цифровізації суспільства змінюють зміст та роль знань, трансформують освітні системи, які мають власну структуру та утворюються окремими елементами, що взаємозв'язані між собою. Взаємодія різних елементів та підсистем спрямована на досягнення спільної для всієї освітньої системи мети, загального позитивного результату. Але шляхи досягнення головної мети можуть бути і є різними, тому аналіз проблем та моделей організаційно-педагогічної системи університетської освіти, що втілюють фундаментальну ідею, пошук шляхів для забезпечення її розвитку залишаються традиційно актуальними для педагогічної науки.

Упродовж тисячоліть зміст освіти зазнавав якісних змін під впливом таких чинників, як-от: соціально-економічні відносини, економічне становище; наука, техніка, культура; розвиток освіти та педагогічної теорії.

Проте, за сучасних умов усі ці детермінанти зазнають суттєвих структурних змін, що безпосередньо впливає на формування нових філософських підвалин освіти у XXI ст. Кінець XX – початку XXI ст. характеризується постійним зростанням обсягів знань, інформації, інновацій, якісно нових технологій тощо. Це потребує системної зміни університетської освіти при збереженні її універсальності та фундаментальних основ.

Міжнародний аналітичний огляд щодо стратегії розвитку освіти на початку XXI століття, проведений В. Федорченком, свідчить, що нові цивілізаційні виклики закономірно приводять більшість країн до "освітнього буму", до хвилі глибоких реформ у системі освіти, що спостерігається в таких країнах, як США, Великобританія, Китай, країнах Східної Європи, Південно-Східної Азії, Південної Америки. Ми погоджуємося з висновком ученого про те, що освіта як одне з основних прав людини є ключем до стійкого розвитку, миру і стабільності як у самих державах, так і у відносинах між ними, і у зв'язку з цим є необхідним засобом ефективної участі в житті суспільства та в економіці XXI століття, які охоплені прискореною глобалізацією [17, с. 206].

Вітчизняний дослідник В. Ходаков звертає увагу на закономірності реформування освітніх систем у світовому суспільстві, які обумовлені низкою загальних причин під впливом глобальних факторів [18, с. 91-92]:

1. Демографічний вибух наприкінці 40-х років зумовив у 1960-1975 роках суттєве збільшення чисельності студентів у світі з 12 до 34 млн. Науковець О. Глузман вважає, що наслідком відкритого прийому у вузі є збільшення кількості студентів за останні десять років: у США, Франції – у 3 рази, у Японії, Англії – у 2,5 рази, у Німеччині – у 2 рази [3, с. 25].

2. Вибух наукової інформації призвів до того, що сучасна людина перенасичена лавиною нових знань, яка інтенсивно зростає.

3. Зростання виробничої мобільності обумовлює динамічний характер зникнення старих та виникнення нових професій, збільшення резерву кадрів з кваліфікацією, що зростає, міграцію працездатного населення із сільської сфери у виробництво.

4. Збільшення впливу науки і сучасної техніки на життя суспільства та окремої особистості [17, с. 211].

5. Розвиток засобів масової інформації та комунікації, особливо телебачення та новітніх форм зв'язку [9].

6. Збільшення вільного часу, коли людина не зайнята на виробництві за рахунок впровадження нової техніки та технологічного процесу.

7. Зростання добробуту.

8. Демократизація різних форм соціального життя [15; 17, с. 209].

9. Суттєве зростання середнього віку життя людей за рахунок розвитку охорони здоров'я та прогресу в медичній науці.

10. Зростання загрози деформації геофізичного середовища життєдіяльності людини.

11. Розповсюдження "хвороб" цивілізованого світу, поява їхніх нових форм, зростання злочинності серед молоді.

Усі ці чинники, здійснюючи як позитивний, так і негативний впливи на розвиток університетського навчання, призводять до зіткнення парадигмальних підходів до розуміння функцій та змісту освіти як соціального інституту.

Протягом століть продовжують складатися різні форми організації вищої школи відповідно до покладених в їхню основу принципів та положень. Ідея університету розкривається у самій назві Universitas, у перекладі з латинської – сукупність [9, с. 339]. З погляду організаційного аспекту університетом називали результат об'єднання різних за типом вищих навчальних закладів. Усі елементи університетської системи освіти введені у процес взаємодії, який спрямовано на досягнення мети освіти. Головними принципами, які притаманні університету незалежно від історичної епохи і характеру її розвитку, вважають: повноту пропонованого в університеті наукового знання; дух свободи творчості у процесі викладання та навчання; здатність університету до самооновлення шляхом підготовки викладачів та вчених.

Відомо, що типологізувати університети можна за різними ознаками. При

цьому кожен підхід дає змогу охарактеризувати окремі аспекти, особливості соціокультурного середовища, але жоден з них не замінює їх. Типи університетської освіти розрізняють за цілеспрямованістю та специфікою домінантного змісту, за критерієм організаційно-педагогічної відмінності тощо.

У сучасних умовах одночасно функціонують три парадигмальні типи освіти, а саме: просвітницька (опирається на традиції просвітництва); індустріальна (враховує реалії індустріального суспільства, але не може цілковито забезпечити розвиток освіти в умовах загальносистемних соціальних змін); постіндустріальна або постмодерністська (формується разом із становленням постіндустріального суспільства).

Просвітницька парадигма освіти пов'язує своє існування з класичним університетом. Освітня діяльність університету при цьому зорієнтована на підготовку перспективної, високоосвіченої та культурної людини для майбутнього суспільства. Відповідно до концепції традиціоналізму освітня система спрямовується на вирішення завдань формування базових знань, умінь та навичок, що дає змогу студентам перейти до самостійного засвоєння знань, цінностей та вмінь вищого рівня порівняно із засвоєним. Основними принципами діяльності є широка автономія при достатньому державному фінансуванні, самоуправління кафедр при акцентуації на вільний характер досліджень без вузького практичного спрямування, що створило умови для свободи викладання для професорів з поєднанням науки та навчання студентів [7, с. 135].

За індустріальною парадигмою відбувається певне руйнування підвалин класичного університету з притаманними йому академічною свободою, автономією, повагою до людської індивідуальності, національними цінностями. Парадигма інноваційної освіти пов'язується з інноваційною освітою, провідною роллю університетів в суспільно-економічному житті країни. Як зауважує І.Зязюн, фактично у надрах традиційної форми організації освітнього процесу народжується нова модель. Традиційна та інноваційна організаційно-педагогічні моделі університетської освіти існують паралельно, конкурують між собою [12, с. 284].

Постмодерністська парадигма освіти базується на новій ідеології вищої освіти, за якою ролі агентів освітнього процесу підпорядковані тому, щоб навчити студента вчитися. Для такої парадигми характерна неінституціональна модель університетської освіти (П. Гудман, І. Ілліч, Ж. Гудлед, Ф. Клейн, Дж. Холт, Л. Бернар, В. Ходаков, В. Кудін та інші), зорієнтована на надання освітніх послуг позатрадиційних соціальних інституцій, якими є університети [2, с. 71; 19, с. 174]. Мова йде про Інтернет, різні форми дистанційного навчання, "відкриті університети", різноманітні літні школи, де навчання здійснюється "на природі", та інші форми організації навчально-виховного процесу, зокрема і засобами масової інформації [9, с. 17]. Провідною ідеєю у розвитку університетів стає підготовка випускників високого професійного рівня до виконання поліфункціональних обов'язків та перехід в організації освітнього процесу на принципи міждисциплінарності [17,

с. 13, 19].

Як підкреслюють дослідники, в швидкоплинних умовах постійного збільшення змісту знань у всіх країнах спостерігається реформування швидкими темпами системи вищої освіти за основними принципами, а саме:

- неперервність;
- диверсифікація чи багаторівневність;
- фундаментальність;
- інтегрованість;
- гуманітаризація; демократизація;
- гуманізація;
- інтеграція з наукою і виробництвом;
- цифровізація [12, с. 8].

Важливо розуміти, що продукт сучасної освіти – це не просто набуття нових знань, цілей, цінностей та особистісних якостей, але й розширення сутнісних сил спеціаліста, його здатності вільно орієнтуватися в складних соціокультурних обставинах, пропонувати нові ідеї, пристосовувати знання й уміння до нестандартних ситуацій, творчо мислити. Сучасна освіта покликана обслуговувати наявні соціальні технології та здійснювати інноваційні, творчі процеси в широкому розумінні цього слова. А головна мета сучасної вищої освіти в ракурсі *індивідуалізації* навчання, полягає у:

- соціально-особистісному розвитку і саморозвитку спеціаліста, який стає активним об'єктом, що реалізує у своїй професійній діяльності власний спосіб життя;
- готовності визначати першочергові завдання;
- здатності брати на себе відповідальність за вирішення поставлених завдань;
- розширення меж своєї діяльності.

Мова йде, насамперед, про такий рівень внутрішньої активності, за яким спеціаліст, незалежно від окремих ситуацій і обставин, здатен виробляти особливу стратегію професіонального мислення, поведінки і діяльності. У відповідь на такі нові зсуви в ідеології освіти сучасна організація освітнього процесу в університетах спирається на надання студентів свободи у виборі значної кількості та певної послідовності з вивчення окремих курсів. Така сама свобода вибору належить і викладачеві [4, с. 17].

Більшість авторів розглядають індивідуалізацію як форму навчання, що надає можливість реалізувати індивідуальний підхід, визначають диференціацію як умову здійснення індивідуалізації (В. Данільченко, І. Клещева, В. Твардовська та ін.). Серед дослідників, які вирішують проблему індивідуалізації професійно-педагогічного навчання можна виділити праці О. Кисільової, С. Корабльової, які розглядають досягнення результатів не за допомогою диференціації підготовки, а як процес зміни педагогічних умов.

Однак, окрім індивідуалізації навчання, паралельно відбувається зростання *соціальної ролі* вищої освіти. Ми поділяємо думку О. Дем'янчук про те, що сучасна університетська освіта акцентує увагу на розвиткові

комунікативних здібностей, творчих задатків та пристосованості до динамічних змін. Ці навички покликані слугувати перш за все економічним намірам [4].

У сучасних умовах відбувається інтелектуалізація виробничих сил суспільства, що забезпечує 40-70% зростання національного прибутку, в економічно розвинутих країнах, за рахунок зростання знань та рівня освіченості населення [18, с. 6]. Економіка стає усе більше інтелектуально та технологічно-орієнтованою, змінюються рушійні виробничі сили, так само як соціальні групи, методи та форми політичного управління. Сучасний університет приречений розвитком суспільства бути тим середовищем, що не тільки об'єднує в собі знання і засоби їхньої передачі та здобування, але й тим, яке максимально сприяє самовиробленню та розширенню духовно-інтелектуальних можливостей суспільства [14, с. 15].

Окрім цього, практично будь-яка сучасна держава характеризується наявністю тренду розширення доступу до вищої освіти та збільшенням частки дипломованих спеціалістів. Характеризуючи процеси, що спостерігаються у вищій школі, наведемо вислів М. Квієк, згідно з яким університет, що у сучасній формі був тісно пов'язаний з державно-політичним механізмом XIX ст., який у другій половині XX ст. все більше залежав від загального добробуту, поступово почав змінюватися від елітарної до масової і, як зараз вважають, до майже загальної моделі участі [6, с. 107].

У цьому контексті надання можливості навчання в університетах для широкого кола молоді не може відбутися, якщо не відбудеться зміна університетів як всередині закладу, так і щодо інших "систем, що навчають". Реалізується неухильний процес взаємопроникнення, утворення різноманітних типів комплексів, консорціумів, об'єднань [15, с. 57]. Сучасні університети зараз є не просто установами, де навчають, вони здійснюють науково-дослідницьку, розробницько-інноваційну, видавничу, інформаційно-комунікаційну, навіть, розважальну діяльність.

Усі ці процеси призводять до складання *індустрії університетської освіти*, адже університет є системою, функції якої вже не обмежуються навчанням, внаслідок чого структура постійно ускладнюється. До складу моделі сучасного університету входять такі основні структурні підрозділи, елементи чи підсистеми, як-от: місія та мета діяльності ; студенти; якість навчальних програм; особистий розвиток; дослідження та розвиток; громадська користь; викладачі [12, с. 285].

Для університетської системи освіти до складу моделі додаються: системи установ бізнесу, міжнародні установи, театри, музеї, міські бібліотеки, засоби масової інформації, галереї, інтернет-клуби, спортивні та комерційні зали, загальноосвітні школи, науково-дослідні установи, академії наук, органи влади та місцевого самоврядування тощо. Зазначені елементи можуть бути згруповані відповідно до напрямів діяльності, що здійснюються разом з університетом, у відповідні підсистеми, зокрема: державницьку, науково-освітньо-бізнесову, інформаційну, культурно-мистецьку, здоров'я та

дозвілля, контролю та управління [12 (3), с. 286].

Отже, серед сучасних підсистем вищого навчального закладу можна виокремити такі:

– *матеріальні та організаційні ресурси* – вчена та спеціалізована ради; факультети як власні підсистеми; кафедри; спеціалізовані лабораторії, зали; аспірантура та докторантура; бібліотека чи сукупність бібліотек; видавництво; господарська частина; гуртожиток; їдальня; медична частина; фінансові та матеріальні потоки; будівлі та споруди; гараж, майстерні;

– *адміністративно-управлінський персонал* – ректорат; деканати; бухгалтерія; навчально-методичний відділ; науково-дослідна частина; планово-фінансовий відділ; міжнародний відділ; інформаційно-комп'ютерний центр; відділ працевлаштування та сприяння розвитку кар'єри; відділ практики; культурно-мистецький центр; відділ зв'язків з громадськістю;

– *органи контролю та управління* – органи освіти та науки центральної державної влади, відповідні департаменти на місцях, органи місцевого самоврядування, наглядові ради, патронатні та дорадчі органи.

– *інформаційна підсистема* – телебачення та радіо; преса; бібліотеки; видавництво; Internet-структури; Multimedia-центр.

– *підсистеми здоров'я та дозвілля* – спортивні секції та споруди; клуби нетрадиційної медицини; клуби національної кухні; клуби спілкування; туристичні програми; медичні заклади.

– *культурно-мистецька інфраструктура* університету – театри; музеї; галереї, зали; заклади самодіяльної творчості; заклади народно-прикладного мистецтва; міжнародні культурно-освітні програми.

– *науково-освітньо-бізнесова підсистеми* – ЗВО I-IV рівнів акредитації; загальноосвітні школи; науково-дослідні інститути, установи, лабораторії; виробничі та комерційні установи; підготовчі та професійні курси.

– *державницька складова* – кафедри державних установ: уряду, парламенту, кафедри міждержавних установ: ООН, ЮНЕСКО; кафедри посольств інших держав [12, с. 286-287].

Спостерігається переміщення чи зміна пріоритетів в університетській освіті залежно від етапу розвитку суспільства та індустрії вищої школи. На етапі становлення ринку освітніх послуг максимальний рейтинг, значимість у забезпеченні змін університетської системи освіти мають адміністративно-управлінський персонал та наявні матеріальні і організаційні ресурси; для монопольного положення університету у регіоні, що характерно для першого періоду соціально-економічних перетворень у суспільстві, наприклад, у пострадянських державах, зокрема в Україні, максимальний рейтинг мають наявні матеріальні ресурси.

Для автономного положення університету, що характерно для гармонійної взаємодії усіх учасників освітнього процесу як з установами бізнесу, так і з міжнародними організаціями, що відбувається на рівні міжособистісних стосунків зацікавлених та небайдужих особистостей, максимальний рейтинг має група з чотирьох компонентів, а саме: студенти (1)

та викладачі (2), які взаємозбагачують один одного у дослідженні та розвитку, що зумовлює їхній особистий розвиток. Високий рівень міжособистісних відносин переважно характерний для сталого стану демократичного суспільства із усталеними ціннісними орієнтирами [12, с. 300].

Ідеї *децентралізації* освітньої індустрії найбільшою мірою відповідає дивізіональний принцип управління, який передбачає надання відносної оперативної та фінансової самостійності окремим підрозділам, а за центральною адміністрацією залишаються функції розробки стратегії розвитку і контролю. Дивізіональна структура управління дає змогу оперативно враховувати змінні запити споживачів, передбачати зміни у зовнішньому середовищі та оперативно реагувати на них. В університетах, управління якими побудоване за дивізіональним принципом, роль стратегічних господарських центрів покладається на відособлені бізнес-одиниці – інститути, освітні та науково-дослідні центри. Право ухвалення рішень на рівні цих одиниць делегується їхнім керівникам, які несуть інтегральну відповідальність за всі функціональні галузі – дослідження та розробку освітніх послуг і продуктів, матеріально-технічне, інформаційно-методичне і кадрове забезпечення, маркетинг, якість реалізації освітніх послуг [11].

Особливості сучасного університету, формулювання його місії міститься в документах міжнародних організацій (ЮНЕСКО, ВБ, ЄС) та документах національного рівня. В контексті теми нашого дослідження ми можемо відзначити, що їхні положення визначають такі риси сучасного університету, як-от:

- університети – центри культури, знань, досліджень; вони мають виконувати почесну місію розповсюдження знань серед нових поколінь; освітній процес в університетах має бути невіддільним від дослідницької діяльності (Велика Хартія Університетів, 1988 р.);

- більш тісна участь університетів як центрів дослідницької роботи у вирішенні актуальних суспільних проблем своїх регіонів (ЮНЕСКО, 1996 р.);

- університети – центри розвитку освіти для дорослих і неперервної освіти в новій економіці (ЮНЕСКО, 1997 р., 1998 р.);

- дві основні моделі університету: “університет-фірма” (наукові дослідження є другорядними) та “університет-суспільство” (фундаментальні та прикладні дослідження мають вирішальне значення) (ЮНЕСКО, 1998 р.);

- університети мають зберігати нерозривний зв’язок з дослідницькою діяльністю, щоб навчити студентів методам проведення досліджень, виробити у них навички критичного мислення; розвиток європейських університетів повинен відбуватися через спільну діяльність, утворення партнерських мереж і створення спільних програм (Асоціація Європейських університетів, 2001 р.);

- у національній інноваційній системі вищої школи відводиться ключова роль – не тільки у ролі основи для підготовки висококваліфікованих спеціалістів, але й мережевої бази для обміну інформацією і знаннями;

університет представлений як науково-освітньо-промисловий комплекс (Всесвітній Банк, 2001 р.);

– ключові проблеми університетської освіти: досягнення сталого фінансування; забезпечення автономності та професіоналізму; проведення діяльності університетів відповідно до стратегічних потреб регіонального розвитку; формування в Європі єдиного освітнього і науково-освітнього простору (Європейська Комісія, 2003 р.);

– поглиблення кооперації між університетами на національному та міжнародному рівнях у підготовці кваліфікованих фахівців; освітня стратегія університетської освіти має базуватись на принципах випереджальної освіти (Україна, 2000 р.).

Зазначені риси сучасного університету, а також принципи поєднання та координування університетських підсистем, що викладені, знаходять свого максимального розвитку в науково-дослідницьких комплексах. Світовий досвід доводить, що забезпечення економічного зростання вимагає створення відповідних умов і механізмів, що стимулюють інноваційну діяльність і впровадження її результатів у господарську практику. В останні десятиліття найпопулярнішими кроками в цьому напрямку стали центри сприяння трансферу та комерціалізації технологій у формі технологічних парків та бізнес-інкубаторів [10].

В основу створення технопарків покладено принцип координації діяльності та співробітництва чотирьох головних ланок, а саме: науки, вищої школи, державного сектору виробництва, приватних компаній і регіональних міських органів управління. Функцією технопарку є прискорення процесів передавання науково-технічних знань, отриманих під час фундаментальних та прикладних наукових досліджень, у виробництво [8, с. 368].

Основна ідея технопарків – комерціалізація наукових досліджень університетських, академічних та інших дослідних центрів, наукова продукція яких за допомогою інноваційних процедур доводиться до промислових та комерційних структур. Сьогодні у світі нараховується декілька сотень технопарків різних видів, більшість з яких зосереджено в США, Європі, Японії та Китаї, тобто в регіонах, що економічно найбільш вагомі та динамічно розвиваються [10]. Проте існують і суперечності між інтересами університету та фірмами. Фірми зацікавлені здебільшого в розробці сучасних технологій і продуктів, університети орієнтовані на розширення фундаментальних знань і досліджень [8].

Однак, навіть ті заклади вищої освіти, що не йдуть шляхом утворення технопарків, намагаються якомога ширше інтегрувати найновіші досягнення науки в освітні програми. Постмодернізм надає нового розуміння науці як міждисциплінарному феномену, і в системі закладів освіти чільне місце посідає дослідницький університет. Через дослідження студентів та викладачів відбувається особистісний розвиток, що здатен та спрямований на самооновлення, самовідтворення особистості людини. Отже, розвиток організаційно-педагогічної системи характеризує процес демократизації однієї

з основних інституцій суспільства [12, с. 210].

Дослідницький університет – це сучасна форма інтеграції освіти і науки, що належним чином зарекомендувала себе за кордоном. Саме ці університети користуються найбільшою підтримкою з бюджету федерального уряду для проведення наукової та освітньої діяльності. Так, 100 провідних дослідницьких університетів США отримують 95% коштів федерального бюджету для дослідницьких та освітніх цілей. Підготовка фахівців найвищої кваліфікації також зосереджена в дослідницьких університетах: 60% всіх докторантів США підготовлено в 50 дослідницьких університетах [5].

Дослідницькі університети активно беруть участь, переважно на комерційній основі, в додатковій післявузівській освіті, пропонують багаторівневі програми підвищення кваліфікації та перепідготовки. На відміну від вузькопрофільних комерційних освітніх закладів, університети мають можливість реалізації різноманітних програм, що ґрунтуються на міждисциплінарному підході [5 (7), с. 26]. Що ж таке дослідницький університет і які його основні риси? З огляду на наявний досвід, можна стверджувати, що для нього характерні:

- тісна інтеграція навчання і дослідження на всіх ступенях освітнього процесу;
- висока частка магістрів, що навчаються за програмами, кандидатів і докторів наук і менша частка студентів першого ступеня навчання;
- велика кількість спеціальних програм післявузівської підготовки;
- значно менша кількість студентів, що доводяться на одного викладача, менше навчальне навантаження, ніж у звичайних вузах;
- проведення фундаментальних досліджень, що фінансуються переважно з бюджету і різних фондів на некомерційній основі;
- тісний зв'язок з бізнесом і налаштована комерціалізація результатів наукових досліджень, що здійснюється у навколоуніверситетському просторі, переважно в дослідницьких парках;
- тісна інтеграція зі світовими науково-дослідними центрами;
- визначальний вплив на регіональний науково-технічний і соціально-економічний розвиток [5-7].

Отже, з огляду на зазначені зміни в тенденціях розвитку типів закладів вищої освіти, можемо констатувати, що головна формула та зміст ідеології сучасного університету – це визначення та прийняття тези, що поза наукою неможливі підготовка, навчання та формування сучасної освіченої людини, особистості та фахівця у кожній галузі людської діяльності [1].

Використана література

1. Андрущенко В. П. Феномен освіти : монографія : у 5 кн. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Асоц. пед. ун-тів України та Європи ; вступ Віктор Петрович Андрущенко ; відп. за вип. Раїса Шулигіна. Суми : Університетська книга, 2020. Кн. 4 : Українська освіта: історія становлення, розвиток, модернізація / наук. ред. Н. В. Кочубей. 2021. 559 с.
2. Бондар В. І. Дидактика. Київ : Либідь, 2005. 264 с.

3. Гевко І. В. Використання інтерактивних технологій в освіті. *Наукові записки [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія : Педагогічні науки. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. Вип. СХХХІХ (139). С. 53-60.*
4. Дем'янчук О. Управління університетами в умовах демократизації: державний і приватний сектори вищої освіти. *Зміни у свідомості українського суспільства на зламі тисячоліть : зб. наук. праць / редкол. : С. Рябов та ін. Київ : Видавничий дім "KM Academia", 2001. С. 11-18.*
5. Жижко Т. А. Університетська освіта України як складова Європейського університетського простору *Гілея (науковий вісник) : [зб. наук. праць] / [гол. ред. В. М. Вашкевич]. Київ, 2011. Випуск 45. С. 444-453.*
6. Квієк М. Глобалізація і вища освіта. *Вища школа. 2001. № 4-5. С. 107-117.*
7. Корсак К. В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів : монографія / за заг. ред. проф. Г. В. Щокіна. Київ : МАУП-МКА, 1997. 208 с.
8. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент : навч. посібн. Київ : КНЕУ, 2003. 504 с.
9. Кудін В. О. Засоби масової інформації та професійна освіта: філософсько-педагогічний аспект дослідження : монографія. Харків : НТУ "ХПІ", 2002. 207 с.
10. Мазур О. Науково-технічні інновації – головний фактор стійкого економічного розвитку. *Світ, 2001. № 45-46 (грудень) С. 2.*
11. Makarenko L. Pedagogical aspects of edsurng the efficiency of education of applicants of higher education institutions of Ukraine in the process of research of technical disciplines / Slabko, V., Kononenko, A., Musorina, M., Smyrнова, I. *Journal of Critical Reviews, 2020, 7(13), S. 116–118. URL: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57220183447>.*
12. Макаренко Л. Л. Освітній маркетинг в системі професійної освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 59 : збірник наукових праць / за ред. В. Д. Сиротюка ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. С. 92-99.*
13. Мещанинов О. П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні : монографія. Миколаїв : Вид-во МДГУ імені Петра Могили, 2005. 460 с.
14. Мінаков М. Університет: криза ідентичності. *Критика. 2003. № 3 (65). С. 8-15.*
15. Рябов С. Г. Громадянське суспільство, політична культура та перспектива демократії. *Зміни у свідомості українського суспільства на зламі тисячоліть : зб. наук. праць / редкол. : С. Рябов [та ін.]. Київ : Видавничий дім "KM Academia", 2001. С. 183-185.*
16. Slabko Volodymyr Pedagogical Principles of Training Specialists in Public Administration and Management in the System of Vocational Education / Nataliia Bakhmat, Lyudmila Kotliar, Tetiana Zhytomyrska, Viktoriia Zhurian, Oksana Pilevych, Iryna Smyrнова *Systematic Reviews in Pharmacy. 2020; 11(10). P. 203-207. URL : <http://www.sysrevpharm.org/?mno=13742>*
17. Федорченко В. К. Стратегія розвитку освіти на порозі ХХІ століття (міжнародний аналітичний огляд). *Нові технології навчання : наук.-метод. збірн. / ред. кол. : В. О. Зайчук (гол. ред.), О. Я. Савченко, М. Ф. Дмитриченко та ін. Київ : НМЦ ВО, 2002. Вип. 32. С. 205-212.*
18. Ходаков В. Е. Высшее образование в Украине: взгляд со стороны и изнутри : монограф. Херсон : Олди-плюс, 2001. 214 с.

References:

- [1] Andrushchenko V. P. Fenomen osvity : monohrafiia : u 5 kn. / Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova, Asots. ped. un-tiv Ukrainy ta Yevropy; vstup Viktor Petrovych Andrushchenko ; vidp. za vyp. Raisa Shulyhina. Sumy : Universytetska knyha, 2020. Kn. 4 : Ukrainka osvita: istoriia stanovlennia, rozvytok, modernizatsiia / nauk. red. N. V. Kochubei. 2021. 559 s.
- [2] Bondar V. I. Dydaktyka. Kyiv : Lybid, 2005. 264 s.
- [3] Nevko I. V. Vykorystannia interaktyvnykh tekhnolohii v osviti. *Naukovi zapysky [Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii : Pedahohichni nauky. Kyiv : NPU imeni M. P. Drahomanova, 2018. Vyp. SXKhKhIKh (139). S. 53-60.*
- [4] Demianchuk O. Upravlinnia universytetamy v umovakh demokratyzatsii: derzhavnyi i pryvatnyi sektory vyshchoi osvity. *Zminy u svidomosti ukrainskoho suspilstva na zlami tysiacholit : zb. nauk. prats / redkol. : S. Riabov ta in. Kyiv : Vydavnychiy dim "KM Academia", 2001. S. 11-18.*

- [5] Zhyzhko T. A. Universytetska osvita Ukrainy yak skladova Yevropeiskoho universytetskoho prostoru Hileia (naukovyi visnyk) : [zb. nauk. prats] / [hol. red. V. M. Vashkevych]. Kyiv, 2011. Vypusk 45. S. 444-453..
- [6] Kviiek M. Hlobalizatsiia i vyshcha osvita. *Vyshcha shkola*. 2001. № 4-5. S. 107-117.
- [7] Korsak K. V. Svitova vyshcha osvita. Porivniannia i vyznannia zakordonnykh kvalifikatsii i dyplomiv : monohrafiia / za zah. red. prof. H. V. Shchokina. Kyiv : MAUP–MKA, 1997. 208 s.
- [8] Krasnokutska N. V. Innovatsiinyi menedzhment : navch. posibn. Kyiv : KNEU, 2003. 504 s.
- [9] Kudin V. O. Zasoby masovoi informatsii ta profesiina osvita : filosofsko-pedahohichnyi aspekt doslidzhennia : monohrafiia. Kharkiv : NTU “KhPI”, 2002. 207 s.
- [10] Mazur O. Naukovo-tekhichni innovatsii – holovnyi faktor stiikoho ekonomichnoho rozvytku. *Svit*, 2001. № 45-46 (hruden) S. 2.
- [11] Makarenko L. Pedagogical aspects of edsuring the efficiency of education of applicants of higher education institutions of Ukraine in the process of research of technical disciplines / Slabko, V., Kononenko, A., Musorina, M., Smyrnova, I. *Journal of Critical Reviews*, 2020, 7(13), S. 116–118. URL: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57220183447>.
- [12] Makarenko L. L. Osvitnii marketynh v systemi profesiinoi osvity Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriia 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy. Vypusk 59 : zbirnyk naukovykh prats / za red. V. D. Syrotiuka ; M-vo osvity i nauky Ukrainy, Nats. ped. un-t imeni M. P. Drahomanova. Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2017. S. 92-99.
- [13] Meshchaninov O. P. Suchasni modeli rozvytku universytetskoï osvity v Ukraini : monohrafiia. Mykolaiv : Vyd-vo MDHU imeni Petra Mohyly, 2005. 460 s.
- [14] Minakov M. Universytet: kryza identychnosti. *Krytyka*. 2003. № 3 (65). S. 8-15.
- [15] Riabov S. H. Hromadianske suspilstvo, politychna kultura ta perspektyva demokratii. *Zminy u svidomosti ukrainskoho suspilstva na zlami tysiacholit* : zb. nauk. prats / redkol. : S. Riabov [ta in.]. Kyiv : Vydavnychy dim “KM Academia”, 2001. S. 183-185.
- [16] Slabko Volodymyr Pedagogical Principles of Training Specialists in Public Administration and Management in the System of Vocational Education / Nataliia Bakhmat, Lyudmila Kotliar, Tetiana Zhytomyrska, Viktoriia Zhurian, Oksana Pilevych, Iryna Smyrnova *Systematic Reviews in Pharmacy*. 2020; 11(10). P. 203-207. URL : <http://www.sysrevpharm.org/?mno=13742>
- [17] Fedorchenko V. K. Stratehiia rozvytku osvity na porozi XXI stolittia (mizhnarodnyi analitychnyi ohliad). *Novi tekhnolohii navchannia* : nauk.-metod. zbirn. / red. kol. : V. O. Zaichuk (hol. red.), O. Ya. Savchenko, M. F. Dmytrychenko ta in. Kyiv : NMTs VO, 2002. Vyp. 32. S. 205-212.
- [18]. Hodakov V. E. Vysshee obrazovanie v Ukraine: vzglyad so storony i iznutri : monograf. Herson : Oldi-plyus, 2001. 214 s.

ГЕВКО И. В., ДУДНИК Ю. П., ЖИЖКО Т. А., СЛАБКО В. Н. Детерминанты реформирования образовательных систем в глобализованном обществе: вызовы нынешнего времени.

В статье отмечено, что сегодня достаточно интенсивно развиваются наука, техника, увеличивается количество получаемой информации, а также знаний, что предопределяет необходимость обновления системы образования в целом.

Указаны возможные пути и перспективы развития высшего образования, основывающегося на принципах гуманизации, гуманитаризации и демократизации обучения. При этом преподаватель должен не просто предоставлять студентам определенный теоретический материал, а еще и учить их работать самостоятельно.

Важную роль в образовательном процессе играет взаимодействие педагога и обучаемого, во время которого каждый учится, получает новый опыт, находит способы решения разнообразных заданий и т.д..

Рассмотрены принципы реформирования системы высшего образования, в частности: непрерывность, многоуровневость, фундаментальность, интегрированность, компьютеризация и т.д.

Доказано, что в настоящее время значительную роль во время обучения в университете играет формирование образованной личности, стремящейся к самосовершенствованию и

способности учиться на протяжении всей жизни.

Проанализирована взаимосвязь между подсистемами учреждений высшего образования, которое предоставляет возможность педагогам качественно реализовать профессиональную подготовку будущих специалистов.

Очерчены черты современного университета, сориентированного на необходимость формирования творческой личности в условиях стремительно меняющегося общественного уклада.

Учреждения высшего образования являются ячейкой не только образования, а еще и местом, где сохраняются традиции, формируется мировоззренческие позиции, культура, поэтому он должен базироваться на ключевых профессиональных и моральных принципах, устоявшиеся в государстве, а также учитывать интересы всех участников образовательного процесса.

Охарактеризованы функции университета, которые отличаются разноаспектностью, поскольку процесс образования длится значительный период времени и содержит большое количество заданий, которые требуют профессионального решения.

Ключевые слова: высшее учебное заведение, университет, образовательный процесс, реформирование образовательных систем, обновления системы образования.

HEVKO I., DUDNYK YU., ZHYZHKO T., SLABKO V. Determinants of reformation of the educational systems is in the globalized society: calls of present time.

It is marked in the article, that for today science, technique, develop intensively enough, acquired information content increases, and also knowledge, that predetermines the necessity of updating of the system of education on the whole.

Possible ways and prospects of development of higher education are indicated, that based on principles of humanizing, humanitarization and democratizations of teaching. On such conditions a teacher must not simply give certain theoretical material to the students, and yet teach them to work independently.

An important role in an educational process is played by co-operation of teacher and breadwinner of education, which everybody studies during, gets new experience, finds the methods of decision of various tasks and others like that.

Principles of reformation of the system of higher education are considered, in particular: continuity, multilevel, solidity, integrating, computerization and others like that.

It is well-proven that presently considerable attention during studies in an university must be spared to forming of well-educated personality which aims are to self-improve and be able to study during all life.

Intercommunication is analysed between the subsystems of higher educational establishment which gives possibility to the teachers high-quality to realize professional preparation of future specialists.

The lines of modern university are outlined, that forming of creative personality orientated on a necessity in the conditions of rapid public changes.

Establishment of higher education is not only an educational cell, and yet maintenance of traditions, forming of world view positions, cultures, that is why he must be based on key professional and moral principles which withstand in the state, and also take into account interests of all participants of educational process.

The functions of university, which differ different aspect, are described, as a process of education lasts the considerable period of time and contains plenty of tasks which require a professional decision.

Keywords: higher educational establishment, university, educational process, reformation of the educational systems, updating of the system of education.